

Nowicka-Bojanowska, Maria

W pięćdziesiątą rocznicę śmierci Władysława Figielskiego

Notatki Płockie 14/1-50, 19-21

1969

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

W pięćdziesiątą rocznicę śmierci Władysława Figielskiego

*Władysław Figielski — pierwsze nigdzie nie publikowane zdjęcie.
Nie wiadomo dotąd, czy jest to zdjęcie pomaturalne, czy już po ukoń-
czeniu Sorbony*

Władysław Figielski urodził się 6.VI.1889 r. w Soczewce koło Płocka w rodzinie inteligentnej. Patriotyczna atmosfera domu rodzinnego oraz trudne warunki materialne kształtowały poglądy polityczne młodego chłopca. Uczęszczał do Gimnazjum Gubernialnego w Płocku

(obecnie Liceum Ogólnokształcące im. St. Małachowskiego) wykazywał duże zainteresowanie wiedzą i jako prymus zwolniony został z opłat za naukę. Nie mógł się jednak pogodzić z systemem szkoły carskiej i jej rusyfikacyjnym wychowaniem. W dniu 6.II.1905 r. wraz z 374 ko-

legami wziął udział w strajku szkolnym i po demonstracyjnym opuszczeniu gmachu gimnazjum nigdy do niego nie powrócił.

Figielski kontynuował naukę w Gimnazjum Polskim Męskim (obecnie Liceum Ogólnokształcące im. Wł. Jagiełły), utworzonym w 1906 r. przez Koło Płockiej Macierzy Szkolnej. Związał się wówczas z najbardziej postępową młodzieżą, która prowadziła działalność polityczno-społeczną, samokształceniową i wydawała na powielaczku tajne czasopismo „Do Dzieła”. Szczególną aktywnością wyróżniali się: Eugeniusz Przybyszewski, Mirosław Zdziarski oraz Julian Leszczyński-Leński mieszkający z Figielskim w tym samym domu przy ul. Mostowej i rywalizujący z nim o wyniki w nauce.

Odnaczający się wybitnymi zdolnościami do nauk ścisłych Figielski po ukończeniu w 1909 r. Gimnazjum Polskiego wyjeżdża do Paryża, gdzie do 1913 r. studiuje na Wydziale Matematyczno-Fizycznym Sorbony. Otrzymuje odznaczenie i wyróżnienie za specjalne zdolności w dziedzinie fizyki matematycznej i rachunku prawdopodobieństwa, a prof. Henri Poincare na uroczystości rozdania dyplomów oświadcza, że w swej 40-letniej pracy naukowej spotkał tylko dwu tak wybitnych matematyków, z których jednym był Figielski.

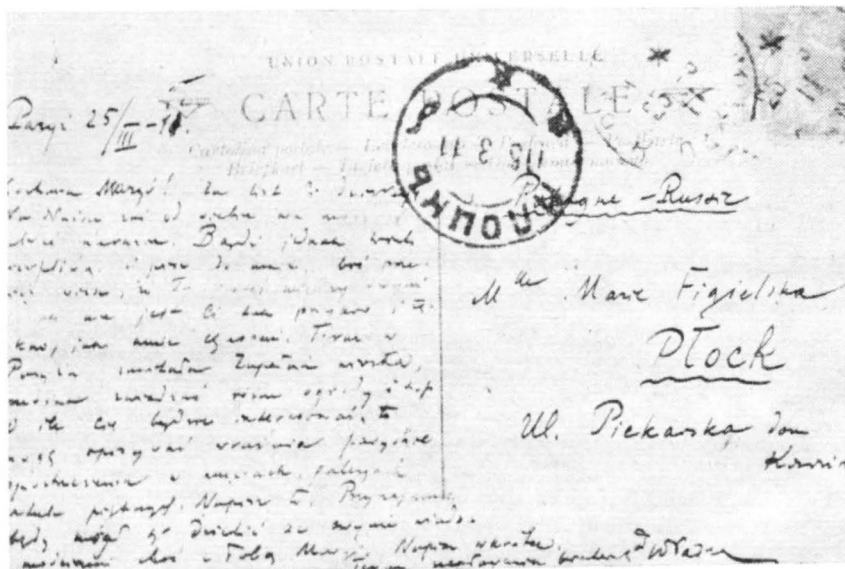
Figielski odmawia jednak objęcia posady na Sorbonie i wraca do kraju. Nie uzyskawszy zezwolenia od władz carskich na nauczanie w Królestwie Polskim wyjeżdża do Samarkandy. Tam zostaje go wybuch I wojny światowej. Po nostryfikacji dyplomu objął posadę nauczyciela matematyki w miejscowym gimnazjum. W 1915 roku zostaje Figielski zmobilizowany do armii carskiej, służy w 4 Syberyjskim Pułku w Kazalińsku (obwód syr-daryjski) zdobywając sympatię i autorytet wśród towarzyszy służby żoł-

nierskiej. Po latach jeden z nich napisze o Figielskim — „Był to człowiek bardzo prosty, niezastąpiony kolega. Nawet najbliżsi jego przyjaciele w wojsku nie wiedzieli, że ma on ukończony uniwersytet na Zachodzie”.

Ze względu na słaby wzrok zostaje Figielski zwolniony z wojska i powraca do pracy w samarkandzkim gimnazjum. Jako jedyny z nauczycieli na początku 1917 r. uczestniczy w strajku szkolnym. W tymże roku staje się członkiem SDPPR(b) [Socjalistycznej Partii Robotniczej Rosji (bolszewików)]. Po Rewolucji Lutowej jest współorganizatorem grupy nauczycieli-internacjonalistów w Samarkandzie oraz RDRiŻ (Rady Delegatów Robotniczych i Żołnierskich), zostając jednocześnie jej członkiem.

Figielski zdając sobie sprawę, że rewolucja rosyjska będzie okresem wielkich przemian społecznych i politycznych aktywnie włącza się w walkę o lepsze jutro. W liście do siostry w 1917 r. dokonuje lakonicznej, ale wiele mówiącej oceny sytuacji — „Ze zmiany rządu jestem bardzo zadowolony. Dla nas Polaków też z tego powodu będzie lepiej”.

Zdecydowana postawa polityczna Figielskiego, duże zdolności organizacyjne i szeroka wiedza przyczyniają się do powierzenia mu przez bolszewików coraz bardziej odpowiedzialnych stanowisk. W dniu 28.XI.1917 r. zaczyna pełnić funkcję komisarza oświaty w okręgu samarkandzkim. Z jego inicjatywy wszystkie dzieci zostają objęte obowiązkiem bezpłatnego nauczania, powstają kursy dla analfabetów i kursy zawodowe wieczorowe dla pracujących. Od 25.VI.1918 r. jest przewodniczącym samarkandzkiej RDRiŻ, prowadzi przygotowania do obrony miasta przed kontrewolucją. Na zjeździe RDR i Ż Turkiestanu 23.X.1918 r. zostaje powołany na stanowisko przewodniczącego Komisarzy

Prywatna karta pocztowa Władysława Figielskiego pisana z Paryża do siostry w Plocku.

Ludowych Republiki Turkiestanu — premierem nowego rządu rewolucyjnego, a w kilkanaście dni później (4.XI.1918 r.) przewodniczącym Najwyższego Kolegium Wojskowego d/Obrony Republiki.

Figielski w niezwykle ciężkich warunkach stanął na czele turkiestańskiego rządu. Wojna domowa ogarnęła Azję Środkową. Powstawały kontrrewolucyjne organizacje oficerów, wybuchaly bunt Kozaków — przesiedleńców. Uzbrojone przez interwentów bandy „basmaczy” paliły Zakłady Obróbki Bawełny. Łączność kolejowa z Moskwą została przerwana. Wojska kontrrewolucyjne otaczały walczącą z głodem młodą republikę. W tych burzliwych tygodniach Figielski przemawiał na wiecach, organizował obronę republiki biorąc w niej czynny udział. Umiął znaleźć na wszystko czas: zajmował się planami rozwoju uprawy bawełny, oświaty i nauki. Oto jak wspomina Figielskiego jeden z jego współpracowników — „W dzień

pracował, wieczorem brał udział w posiedzeniach, w nocy łączył się bezpośrednio z frontami albo też konno objeżdżał posterunki całego miasta”.

Dnia 19.I.1919 roku wybuch w Taszkencie kontrrewolucyjny bunt. Wśród 14 przywódców rządu i partii, którzy polegli tego dnia w walce z białogwardzistami znajdował się również Władysław Figielski.

BIBLIOGRAFIA

Stanisław Kostanecki, Walka o szkołę polską i szkoła im. Wł. Jagielly w Płocku 1905/6—1965/6, Notatki Płockie 1936 nr 38, s. 13—16.

Księga Polaków uczestników Rewolucji Październikowej 1917—1920, Warszawa 1967, s. 225.

Łucki Michał, Między Uzbekistanem a Lechistanem (Korespondencja własna z Taszkentu), Trybuna Ludu 1958 nr 301, s. 9.

Syzdek Bronisław, Płoczanin premierem Turkmennii, Notatki Płockie 1960 nr 16, s. 16—17.

Informacje uzyskane od siostry Wł. Figielskiego Marii Idżkiewiczowej, której własnością są reprodukcje przez Wiesława Dyśkiewicza zdjęcia.

BOHDAN ZYMAN

O wolność i sprawiedliwość...

8 stycznia br. w Komitecie Miasta i Powiatu PZPR w Płocku odbyła się niecodzienna uroczystość. Tego dnia Kierownictwo KMiP PZPR i grono bliskich Towarzyszy, spotkało się, by dać wyraz szacunku Towarzyszowi, którego osobista postawa, pełne ofiarności i zaangażowania życie, jest przykładem prawdziwego komunisty i wiernego syna narodu polskiego.

Tego dnia obchodził 70-rocznicę urodzin Towarzysz FELIKS MAJDAK — płoczanin — człowiek nierozzerwalnie związany z socjalistyczną rzeczywistością, rzec można bez przesady, jeden z budowniczych Polski Ludowej.

Był to dzień szczęśliwy i radosny nie tylko dla zacnego Jubilata, który otrzymał zewsząd dowody wielkiej serdeczności i moc życzeń. Razem z nim dzielili jego uczucia: rodzina, bliscy Towarzysze i ci, którzy walczyli z nim o władzę ludową i ci młodzi, dla których był i jest wzorem partyjnej pracy i działalności społecznej.

W uroczystości, której wzięli udział: Kierownictwo KMiP na czele z I Sekretarzem KMiP

Towarzysz Feliks Majdak urodził się 8 stycznia 1899 roku w miejscowości Paprotnia, pow. Garwolin, w rodzinie chłopskiej. Od 1927 r. związany z regionem płockim. Przed wojną aktywny działacz SL i KPP, w czasie okupacji PPR, a następnie PZPR. Odznaczony Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotym i Srebrnym Krzyżem Zasługi, Krzyżem Partyzanckim i Medalami: „Grunwaldu”, „Za zwycięstwo” oraz Złotą Odznaką „Za zasługi dla województwa warszawskiego”.

